

Crna Gora
daruje

2018

IZVJEŠTAJ O DOBROČINSTVU

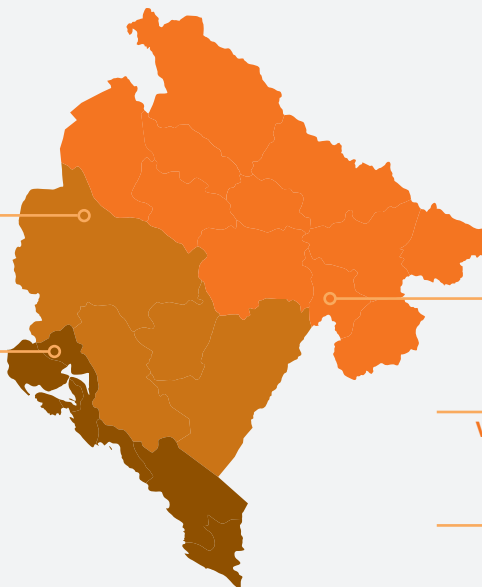
GLAVNI NALAZI

34,0%

CENTRALNA
CRNA GORA

29,8%

JUŽNA
CRNA GORA

28,9%

SJEVERNA
CRNA GORA

4,1%

VIŠE REGIONA
(CRNA GORA)

3,2%

VAN
CRNE GORE

Geografska raspodjela

588

broj
zabilježenih akcija

6,8 miliona €

procijenjena
darovana suma

11 €

prosječna donacija
po pojedincu

6,5%

rast u odnosu
na 2017. godinu

u saradnji sa Fondom za aktivno građanstvo FAKT

catalyst

fond za
aktivno građanstvo

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

CHARLES STEWART
MOTT FOUNDATION

Tokom 2018. godine, Catalyst Balkans je pratio medijske izvještaje o lokalnim individualnim i korporativnim dobrotvornim davanjima, kao i davanjima iz dijaspore. Ova brošura prikazuje ključne podatke i glavne nalaze istraživanja.

Uvodne napomene

U pogledu prikupljanja podataka o dobročinstvu, pokazalo se da u slučaju Crne Gore to predstavlja malo veći izazov u 2018. godini. Po prvi put od kada je Catalyst počeo da prati dobročinstvo, broj medijskih izvještaja – koji su naš glavni izvor podataka – bio je manji u odnosu na prethodne godine. Drugim riječima, iako je transparentnost u pogledu darovane sume ove godine donekle veća, jer su mediji otvoreniji i precizniji u izvještavanju o darovanim sumama, mediji nijesu izvještavali o davanjima u dobrotvorne svrhe jednako često kao prethodnih godina, a u nekim slučajevima nijesu pružili dovoljne informacije. Iako glavni razlog za tu promjenu nije jasan, objašnjenje dijelom leži u tome što određene kampanje koje su bile istaknute u 2017. godini (kao što je TELETON koji je privukao značajnu pažnju i opšte javnosti i medija) nijesu bile prisutne u 2018. godini. Međutim, ta prepreka u smislu nedostatka informacija prevaziđena je korišćenjem direktnih izvora informacija i temeljnog postupka provjere, što je omogućilo dublji uvid u trendove u oblasti dobročinstva ove godine.

Crna Gora je jedina zemlja u regionu Zapadnog Balkana koja je imala kontinuirani rast davanja u dobrotvorne svrhe (kao što pokazuje zabilježena suma) tokom posljednjih pet godina; taj se trend nastavio i ove godine i nivo davanja u Crnoj Gori opet je veći nego u 2017. godini.

Metodologija

Ovaj izvještaj je pripremljen uz pomoć baze podataka Giving Balkans koja ostaje najpouzdaniji izvor podataka o dobrotvornim davanjima u regionu. Zbog nepostojanja zvaničnih podataka, Catalyst Balkans koristi alternativne načine prikupljanja podataka, prije svega medijske izvještaje, a zatim i ostale dostupne izvore podataka. Medijski izvještaji su prikupljeni praćenjem elektronskih, štampanih i online medija na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou u Crnoj Gori u periodu od 1. januara do 31. decembra 2018. godine. U tom periodu, baza Giving Balkans obradila je ukupno 2.863 zapisa koji se odnose na dobrotvorna davanja svih tipova darodavaca, od čega su 588 jedinstvene akcije.

Ova metodologija ima određena ograničenja, među kojima je najvažnije to što mediji ne bilježe sve donacije date u dobrotvorne svrhe. Ipak, smatramo da istraživanje daje dovoljno pouzdan uvid u najvažnije aspekte dobrotvornih davanja, jer dobijene brojke, iako nijesu sveobuhvatne, daju minimalnu vrijednost relevantnih pokazatelja. Na primjer, ako razmatramo broj dobrotvornih davanja, možemo sa sigurnošću konstatovati da je broj koji prikazujemo minimalni broj akcija koje su realizovane. Navedeno važi i za novčane iznose, aktere i slično. Prema tome, ovi se podaci mogu koristiti kao pokazatelji minimalnog stepena razvoja dobročinstva u Crnoj Gori.

Ključne tačke

Nivo aktivnosti

Broj zabilježenih jedinstvenih akcija davanja - 588 – značajno je niži u odnosu na prethodnu godinu (970) ili godinu prije nje (742). Međutim, u isto vrijeme, ukupna procijenjena darovana suma (preko 6,8 miliona eura) veća je za 6,5%, što ukazuje na veći nivo ukupnog davanja uprkos manjem nivou aktivnosti zabilježenom prema broju akcija.

Geografska raspodjela

Region centralne Crne Gore i dalje ima najveći nivo podrške, mada s manjim brojem akcija (34%), a slijede jug i sjever Crne Gore. Donacije koje obuhvataju nekoliko regiona Crne Gore bilježe rast, dok je broj donacija prema drugim zemljama ostao na istom nivou kao u 2017. godini. Ove godine je raspodjela davanja glavnom gradu bila nešto manja, sa 29,2% akcija usmjerenih na Podgoricu.

Donatori

Promjene u ukupnoj strukturi darodavaca u 2018. godini ogledale su se u tome što su i građani i poslovni sektor imali skoro isti nivo aktivnosti (36,9% i 36,4% donacija ponaosob), čime su građani došli na vodeću poziciju prema donacijama. Ove godine su građani putem masovnoj Pojedincinog davanja povećali nivo svoje aktivnosti, dok su i poslovni i Pojedincini darodavci učestvovali u manje akcija u odnosu na 2017. godinu. Međutim, ako posmatramo zabilježeni iznos, ta slika je drugačija – uprkos nešto nižoj aktivnosti, poslovni sektor je povećao svoj novčani doprinos na 71,3% od ukupne zabilježene sume, strateškim ulaganjem u nekoliko oblasti, što je dovelo do značajnog porasta od 23% u odnosu na 2017. godinu. S druge strane, nakon povećanja u prošloj godini, udio građana značajno je opao, dok su mješoviti tipovi darodavaca i privatne fondacije zadržali nivo iz 2017. godine.

Oblasti

Podrška je najčešće usmjeravana na oblast zdravstva (29,9%), što predstavlja porast u procentu akcija. Slijede podrška marginalizovanim grupama (25,2%), obrazovanju (13,3%) i smanjenju siromaštva (8,2%). Podrška marginalizovanim grupama i smanjenju siromaštva zadržala se na istom nivou kao i u prošloj godini, dok je podrška obrazovanju opala po prvi put u posljednje tri godine. U isto vrijeme, poraslo je interesovanje za druge oblasti, najviše za sport i javnu infrastrukturu.

Primaoci

Najčešće podržane kategorije primalaca su pojedinci/porodice i institucije sa po 31% akcija, nakon pada s viših pozicija u 2017. godini. Ovo je uravnoteženo s porastom aktivnosti usmjerenih ka neprofitnim organizacijama i lokalnim/nacionalnim vlastima. Procenat akcija koje su usmjerene ka državi je, prema tome, iznosio 38,3% (što je niže u odnosu na 2017. godinu). Međutim, poredak primalaca iz prošle godine ostaje isti

Neprofitne organizacije

Tokom 2018. godine, neprofitne organizacije su prema interesovanju darodavaca bile na trećem mjestu među primaocima, sa 27% primljenih donacija, što je povećanje od 7% u odnosu na prethodnu godinu. Neprofitne organizacije su najviše podržavane zbog njihove podrške marginalizovanim grupama, dok je podrška neprofitnim organizacijama najčešće dolazila od građana, a poslovni sektor je bio manje aktivan.

Upotreba donacija

Strateška podrška postepeno raste tokom godina i dostigla je 42,3% u 2018. godini. Međutim, kao što je to slučaj svake godine, gotovo 50% akcija davanja predstavljaju jednokratnu podršku. Zahvaljujući pristupu detaljnijim i provjerenim podacima iz direktnih izvora, procenat akcija davanja čija je upotreba nepoznata je prepolovljen.

Krajnji korisnici

Već petu godinu zaredom, najveći broj akcija davanja u Crnoj Gori usmjeren je na populaciju lokalnih zajednica (34,7%) – i to predstavlja porast u odnosu na 2017. godinu. Osobe s invaliditetom (16,7%) su na drugom mjestu ove godine, dok je procenat za osobe sa zdravstvenim problemima 14,8% a 11,1% za ekonomski ugrožene osobe. Dijapazon korisničkih grupa proširio se u odnosu na 2017. godinu, pošto su žene i djeca koji su preživjeli nasilje opet bili među korisnicima podrške.

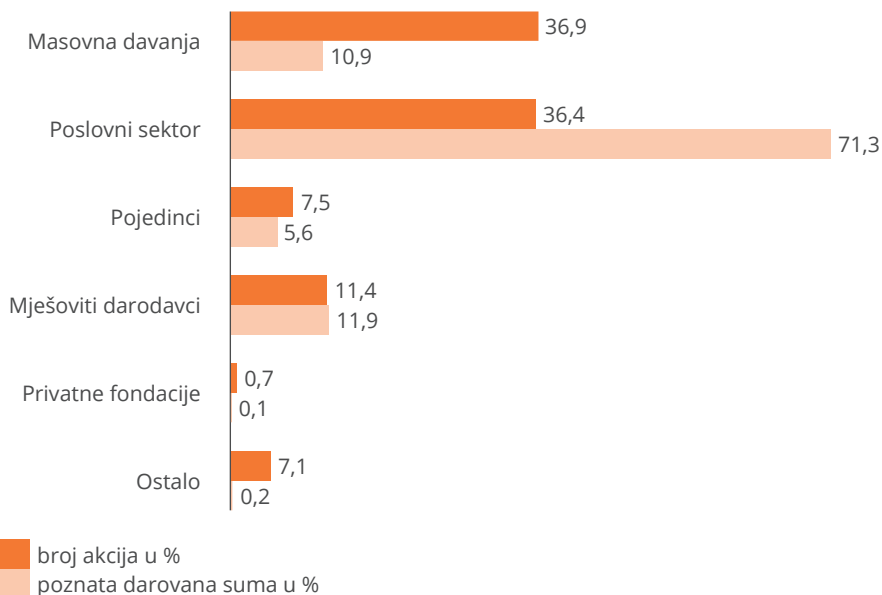
Transparentnost podataka

Transparentnost vrijednosti donacija je blago porasla i iznosi 47,1%, čime je nastavljen neprekinuti trend rasta koji je započeo 2014. godine. Uprkos boljem izvještavanju, rjeđa medijska pokrivenost donacija možda je doprinijela smanjenju ukupnog broja akcija: uopšteno gledano, mediji u Crnoj Gori izvještavali su o dobročinstvu u 7% manje članaka u odnosu na 2017. godinu.

Sveukupno, iako se ove godine prvi put desilo da je bilo manje izvještavanja medija, uvid u provjerene podatke i preciznije informacije iz direktnih izvora omogućio je da se analizom pruži jasnija slika dobročinstva u Crnoj Gori u 2018. godini – nivo davanja zasigurno je porastao. Građani su bili najaktivniji darodavci, dok se poslovni sektor pokazao kao najdarežljiviji. U najvećem dijelu, darodavci su podržali zdravstvo s većim brojem akcija i kroz povećanu stratešku podršku. Jednako su podržani primaoci pojedinci i porodice kao i institucije s najvećim brojem akcija. Na kraju, najinteresantnija korisnička grupa za darodavce ove godine bile su osobe iz lokalnih zajednica.

Darodavci

Donacije prema tipu darodavaca (broj akcija u % u odnosu na poznate darovane sume u %)

Glavni trendovi u tipovima darodavaca

Broj akcija u %	2016.		2017.		2018.
Mass Pojedinci	48,4%	↘	34,1%	↗	36,9%
Corporate Sector	27,8%	↗	38,4%	↘	36,4%
Pojedinci	7,0%	↗	10,9%	↘	7,5%
Poznata darovana suma u %	2016.		2017.		2018.
Masovna davanja	15,3%	↗	22,2%	↘	10,9%
Corporate Sector	32,5%	↗	58,3%	↗	71,3%
Pojedinci	3,7%	~	2,7%	↗	5,6%

Ključne tačke

Broj zabilježenih akcija u Crnoj Gori manji je u 2018. godini, odnosno opao je na 588. Ipak, niži nivo aktivnosti nije značio nižu vrijednost davanja – zabilježen je rast u odnosu na iznos iz prošle godine, jer je ove godine zabilježno da je više od 4,1 miliona eura donirano na ukupnom nivou. Na osnovu oprezne ekstrapolacije, procjenjujemo da ukupna vrijednost svih donacija u dobrotvorne svrhe u Crnoj Gori u 2018. godini iznosi preko 6,8 miliona eura, što je za 6,5% više u odnosu na 2017. godinu.

Kada je u pitanju učestalost akcija davanja ove godine, masovna davanja pojedinaca (36,9%) imaju najveći udio i bilježe porast u odnosu na procenat iz prošle godine, dok odmah za njima slijede poslovni sektor i mala i srednja preduzeća (36,4%), uprkos smanjenju njihove aktivnosti. Pojedinačni darodavci (7,5%) su i ove godine rjeđe učestvovali u davanju.

Što se tiče ostalih tipova darodavaca, privatne fondacije su na istom nivou kao u posljednje dvije godine, dok su tipovi mješovitih darodavaca ostvarili malo povećanje u odnosu na prethodnu godinu.

Ako posmatramo darovane sume, poslovni sektor je bio najdarežljiviji i donirao izuzetno veliki procenat ukupnog zabilježenog iznosa (71,3%). Nakon oporavka od pada u 2016. godini, ovo predstavlja značajan rast od 23% u odnosu na iznos iz prošle godine. Ovo povećanje je odraz ulaganja poslovnog sektora u nekoliko oblasti kao što su zdravstvo i obrazovanje koja imaju dugoročni značaj. Ova rekonfiguracija rezultirala je preraspodjelom udjela, prema kojoj su građani (10,9%) imali pad udjela u darovanoj sumi, pojedinačni darodavci su donekle povećali svoj novčani doprinos, dok su mješoviti darodavci i privatne fondacije ostali na istom nivou.

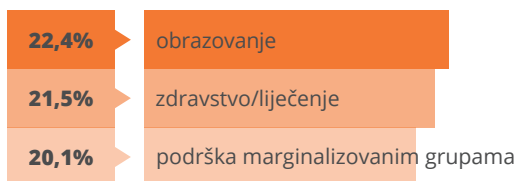
Sudjelom od 5,4% u broju akcija, darodavci iz dijaspore bili su manje aktivni prošle godine. Smanjeno učešće odrazilo se na zabilježenu darovanu sumu, jer su darodavci iz crnogorske dijaspore učestvovali sa samo 5,8% udjela u ukupnoj zabilježenoj sumi.

Profili najčešćih tipova darodavaca: Poslovni sektor

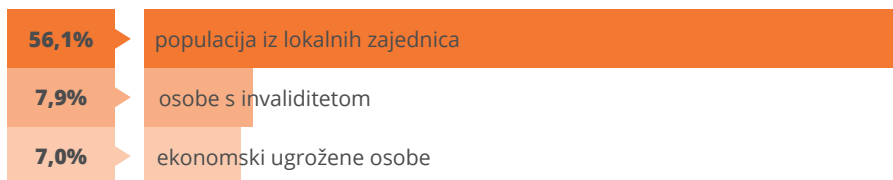
3 vodeća primaoca donacija (broja akcija u %)

3 vodeće oblasti davanja (broja akcija u %)

3 vodeće korisničke grupe (broja akcija u %)

Primjeri davanja poslovnog sektora

Najznačajnija investicija ove godine dovela je do skoka u sumi koju je darovao poslovni sektor. M:TEL DOO Crna Gora opredijelio je blizu 900.000 EUR vrijednosti uspostavljanjem sistema Telemedicine kojim će se povezati opšte bolnice u Pljevljima, Beranama i Baru s Kliničkim centrom Crne Gore. KCCG je tercijarna zdravstvena ustanova koja tim bolnicama omogućava da šalju podatke o pacijentima i da ih koriste kao referencu za stručnu procjenu i davanje drugog mišljenja, čime se smanjuje potreba za slanjem pacijenata u Podgoricu radi nastavka liječenja. Zahvaljujući ovom sistemu, omogućene su dodatne konsultacije sa zdravstvenim centrima u Beogradu, Zagrebu, Rijeci, Ljubljani, Istanbulu i drugim medicinskim centrima.

Hipotekarna banka je ove godine bila značajno aktivna, s preko 15 akcija podrške i 240.000 EUR usmjerenih na široki dijapazon oblasti. Jedan dio ovih donacija otišao je neprofitnim organizacijama, kao što je finansijska podrška OCD-u Art 365 za organizaciju „Yugoslavia festa“ u Nikšiću u maju, ili obezbjeđivanje opreme i materijala za Centar za autizam „Ognjen Rakočević“, ali i donacija OCD-u „Plavi krug“ za 7. Edukativni kamp za osobe s dijabetesom. Međutim, dvije različite kampanje se naročito ističu. Jedna je brza reakcija Hipotekarne banke, gdje je ta kompanija prepoznala potrebu studentkinje magistarskih studija na Univerzitetu Oksford da plati preostalih 20.000 EUR troškova školovanja i obezbijedila joj potrebna sredstva. Druga je obezbjeđivanje iznosa od 20.000 EUR Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici, koji je iskorišćen za novu i unaprijeđenu opremu za pozorište i kojim je ostvaren skok u dobrotvornim davanjima usmjerenim na kulturu i umjetnost.

Ove godine je FACT - Fond za aktivno građanstvo dodijelio dvije nagrade za filantropiju ISKRA 2018 za doprinos na nacionalnom nivou, a Societe Generale banka Montenegro je dobitnik specijalne jubilarne nagrade za filantropiju na nacionalnom nivou. Prepoznajući potrebe zajednice, Societe Generale je kao svoje prioritete postavila ulaganje u unapređenje zdravstvene zaštite i obrazovanja u Crnoj Gori. Među ostalom vrijednom podrškom, banka je donirala opremu u vrijednosti 20.000 EUR za polikliniku za rehabilitaciju Instituta za bolesti djece Podgorica, kao i još jedan portabilni ultrazvučni aparat u vrijednosti od oko 18.000 EUR Centru za neonatologiju Kliničkog centra Crne Gore.

Adriatic Marinas već duže vrijeme ulaže u lokalnu zajednicu Tivat, kroz višegodišnji međusobni sporazum s opštinom. U 2018. godini uloženo je oko 60.000 EUR, i to: a) uspostavljanjem Wi-Fi signala u osnovnoj školi „Drago Milović“, b) pružanjem podrške raznim sportskim klubovima i aktivnostima (čiji je cilj podizanje svijesti i bavljenje građana sportom) i c) kroz podršku za više muzičkih događaja, uključujući donaciju tivatskoj muzičkoj školi. Takođe su dodijelili iznos od 25.000 EUR kao stipendiju jednom crnogorskom studentu za studiranje na američkom koledžu RIT u Dubrovniku u Hrvatskoj.

Još jedan dobitnik nagrade ISKRA 2018 je kompanija BM Kameleon sa sjedištem u Podgorici, koja joj je dodijeljena za njen doprinos lokalnoj zajednici. Ova kompanija, sa svojim poslovnim partnerima, kontinuirano pruža podršku ugroženim porodicama kroz obnovu njihovih domova, kao i pružanjem pomoći sportskim klubovima, školama i vrtićima, dječijim manifestacijama i festivalima. Kroz tradicionalnu akciju „Osmijehom oboji dom“, među mnogobrojnim pojedincima, BM Kameleon je obezbijedio usluge adaptacije prostorija za OCD „Pružite nam šansu“ koje koristi 37 porodica s djecom s intelektualnim smetnjama.

Mala i srednja preduzeća takođe su ove godine dala svoj doprinos kroz značajne akcije podrške. Jedno od njih, Congress Travel DOO Podgorica obilježilo je svoju 10. godišnjicu doniranjem mikroskopa, softvera i kompjutera (opreme u vrijednosti od 13.500 EUR) Odjeljenju za onkologiju i hematologiju Instituta za bolesti djece.

Kompanija doMEn DOO dobila je nagrade za filantropiju ISKRA 2018 za njihove najbolje godišnje prakse u kategoriji doprinos na nacionalnom nivou, u organizaciji fACT - Fonda za aktivno građanstvo. Ove godine je doMEn, čiji je cilj u oblasti društveno odgovornog poslovanja da podrži razvoj mladih, organizovao tradicionalnu godišnju školu programiranja i sezonsku ljetnju školu programiranja, takmičenje u robotici kao i takmičenje pod nazivom Olimpijada znanja koje okuplja preko 500 studenata svake godine. Pored toga, svim stručnim školama u Beranama, Podgorici i Bijelom Polju donirano je 17 laptop računara u vrijednosti od oko 5.000 EUR.

Na kraju, ali ne najmanje bitno, kompanija PG LIV donirala je opremu za tri igrališta u naseljima u opštini Pljevlja, čime je ostvareno 30.000 EUR podrške u 2018. godini.

Davanje kroz pozive za podnošenje prijava

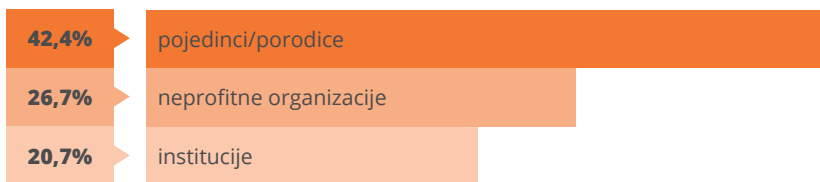
Mnoge kompanije su se odazvale pozivima za podnošenje prijava, koji služe za promovisanje inkluzije i zaštite životne sredine, između ostalog. 2018. godina je bila 5. godina podrške kompanije Telekom Montenegro AD posebno namijenjene organizacijama civilnog društva. Iako ne predstavlja konkretno partnerstvo, postojanje ovog grant programa pod nazivom „Za svako dobro“ rezultiralo je raspodjelom sume od 30.000 EUR za šest OCD-a za različite projekte, zbog čega je tu inicijativu vrijedno pomenuti. Dobitnici ove godine bili su i OCD „Staze“ za projekat podrške djeci sa smetnjama u razvoju kroz nove tehnologije, informatički edukativni program pod nazivom „Mali programeri“ u organizaciji Udruženja informatičara i profesora informatike u Crnoj Gori, kao i projekat online savjetovanja Udruženja Feniks koji je namijenjen pružanju pomoći porodicama s djecom kojima je dijagnostikovao kancer.

Fondacija Telenor u Crnoj Gori, na primjer, organizovala je kampanju dodjele grantova u okviru koje je nagradila tri projekta usmjerena na pružanje pomoći za inkluziju osoba s invaliditetom. Jedan od tih projekata je inicijativa za umrežavanje Udruženja slijepih Crne Gore, čiji je cilj da se povežu poslodavci s osobama koje traže zaposlenje a koje imaju invaliditet. Drugi projekat se odnosio na inkluziju osoba s oštećenjem sluha uvođenjem usluge prevođenja znakovnog jezika koja bi pomogla da se premoste problemi u komunikaciji između pojedinaca i institucija.

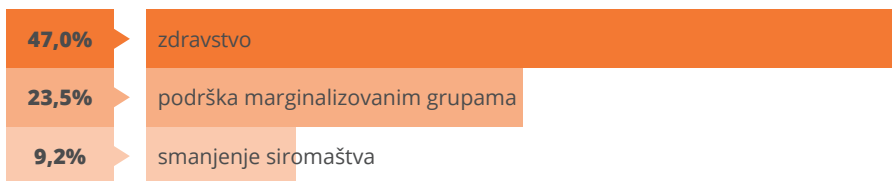
Pivara Trebjesa je pružila podršku za aspekte zaštite životne sredine. Svakog novembra od 2012. godine, ta kompanija podržava neprofitne NVO-e koje djeluju u oblasti zaštite životne sredine, opredjeljivanjem 10.000 EUR jednom projektu.

Profili najčešćih tipova darodavaca: Masovna davanja

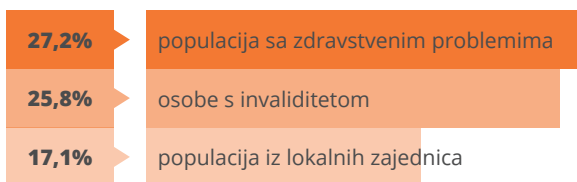
3 vodeća primaoca donacija (broja akcija u %)

3 vodeće oblasti davanja (broja akcija u %)

3 vodeće korisničke grupe (broja akcija u %)

Primjeri masovnih davanja

Zdravstvo je tema kojom su se lokalne zajednice uvijek bavile, što pokazuju i primjeri. Zahvaljujući ljudima koji su s njom povezani od 2017. godine, Fondacija Budi human u Crnoj Gori u 2018. godini uspješno je prikupila preko 190.000 EUR za liječenje desetak djece. Skoro 65% od tog iznosa prikupljeno je zahvaljujući čestim donacijama putem SMS-a na brojeve koje su provajderi Telenor i Telekom obezbijedili za svrhe fondacije.

U mnogo manjem obimu, Hotel Regency Porto Montenegro organizovao je dobrotvorni bal u decembru u vidu lutrije, gdje su doprinosi i prihodi od ulaznica išli za opremanje Opšte bolnice u Kotoru. Više od 15.600 EUR od prihoda izdvojeno je za kupovinu uređaja za defibrilaciju.

Građani su svoj novac opredijelili i za povremena ulaganja u cilju unapređenja lokalne infrastrukture. Modnom aukcijom u Hotelu Regency Porto podržana je izgradnja igrališta u Tivtu. 22. jula 2018. godine, modni kreatori opredijelili su svoje kreacije za aukciju pod nazivom „Gdje se umjetnost spaja s dizajnom“ (“Where Art Meets Design”), nakon čega je prikupljeni iznos od 10.000 EUR doniran Opštini Tivat. Na sličan način, vaterpolo klub „Primorac“ i atletski klub „Aspida“ prikupili su oko 3.600 EUR putem humanitarnog takmičenja u plivanju. Ovaj iznos dobijen od ulaznica gledalaca opredijeljen je za rekonstrukciju kotorskog bazena.

Doprinosi pojediniaca

Milanka Stijović iz Herceg Novog, službenica u pošti, dobila je 2018. godine godišnju nagradu za filantropiju – ISKRA 2018 – za građanski doprinos opštem dobru. Uz pomoć nekoliko ugostiteljskih objekata i hotela, Milanka svakodnevno obezbjeđuje obroke za 53 ugrožene porodice. Jedna od njenih inicijativa pod nazivom „Hvala na toploj zimi“ organizuje se već četvrtu godinu zaredom. Još jednom, ova inicijativa uspjela je da pruži pomoć najugroženijima, obezbjeđivanjem tople hrane, odjeće, knjiga i namještaja.

Izvještaj ne bio potpuno da ne pomenemo inicijative Zorice Dragulić Vidaković iz Herceg Novog, laureata nagrade ISKRA 2016 koja je dobila novčanu nagradu od svog grada za svoj dugogodišnji angažman u humanitarnom radu. Pored toga što je tu nagradu donirala za 8 ugroženih porodica, ona je u proljeće i ljeto organizovala razne kampanje za prikupljanje potrepština. U aprilu i povodom uskršnjih praznika, ona i njena tri saradnika pokrenuli su akciju prikupljanja hrane koja je pomogla da se nahrani šezdeset porodica. U junu je deset romskih porodica koje su izgubile svoje domove u snažnoj oluji primilo pomoć koju je prikupila Zorica. Na kraju, u avgustu je počela da prikuplja školski pribor i knjige za ekonomski ugroženu djecu, i time ih pripremila za početak nove školske godine. Ovi primjeri su samo djelić rada za koji je nagrađena, jer je bila i dio šire kampanje za otvaranje javnih kuhinja (navedene u daljem tekstu ovog izvještaja).

Na kraju, vrijedno je pomenuti da su pojedini preuzeli odgovornost da daju svoj doprinos dok se ne uspostavi dovoljna socijalna infrastruktura za neposredno ugrožene osobe, kao što je Luka Pejović iz Bijelog Polja koji dijeli neprodatu robu iz svoje pekare (i posjećuje osobe iz ruralnih područja).

Podrška dijaspore

Crnogorska dijaspora u SAD-u svoju filantropiju posvetila je dugoročnim rješenjima. Grupa crnogorskih državljana koji žive u SAD-u odlučila je da udruži svoja sredstva kako bi pomogli djeci iz brdskih i seoskog djelova Tuzi da bezbjedno i na vrijeme stignu do svojih škola. Darodavci su to učinili time što su Opštini Tuzi donirali poseban kombi, vrijedan oko 8.250 EUR, koji će prevoziti učenike osnovnih i srednjih škola.

Jednu akciju je pokrenuo istaknuti građanin koji je takođe svoju karijeru ostvario u SAD-u. Izvršavajući posljednju želju čuvenog crnogorskog psihijatra Dušana Kosovića, koji je živio u Njujorku, njegova udovica Rukako Fujihira Kosović donirala je 163.000 EUR Psihijatrijskoj klinici Kliničkog centra Crne Gore. Prema Dušanovoj želji, ova kapitalna investicija iskorišćena je za renoviranje i opremanje klinike, a istovremeno su dodati i novi segmenti biblioteci namijenjenoj pacijentima.

Kao i prethodnih godina, Fondacija dijaspore „Gusinje“ bila je aktivna u inicijativama za prikupljanje sredstava u 2018. godini. Jedna takva inicijativa bila je namijenjena za obezbjeđivanje podrške nedavno osnovanom ženskom odbojkaškom klubu Grebaje i sportskim aktivnostima koje on promovise. Zahvaljujući toj kampanji, Fondacija je usmjerila prikupljeni iznos od 2.400 EUR na organizacione i takmičarske aktivnosti u kojima će klub učestvovati. Ovo je treći put da je Fondacija podržala klub.

Ključne oblasti

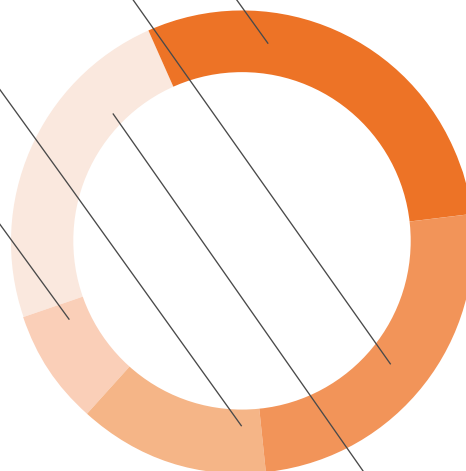
Broj akcija u %

29,9% zdravlstvo

25,2% podrška marginalizovanim grupama

13,3% smanjenje siromaštva

8,2% obrazovanje

pregled ostalih oblasti

5-10% sport

3-5% sezonska davanja, javna infrastruktura

1-3% kultura i umjetnost, zaštita životne sredine, religijske aktivnosti

0-1% nezavisni mediji, nasljeđe, ekonomski razvoj, briga o životinjama

Oblasti	2016.		2017.		2018.
Zdravstvo	30,9%	↓	26,2%	↑	29,9%
Podrška marginalizovanim grupama	26,0%	↓	24,9%	~	25,2%
Obrazovanje	12,0%	↑	20,6%	↓	13,3%
Smanjenje siromaštva	12,8%	↓	9,0%	~	8,2%

Ključne tačke

Ove godine, četiri oblasti koje su imale najveću podršku – zdravstvo (29,9%), podrška marginalizovanim grupama (25,2%), obrazovanje (13,3%) i smanjenje siromaštva (8,2%) privukle su 76,6% svih akcija dobrotvornog davanja.

Poredak oblasti prema broju akcija ostao je neizmijenjen, iako su se procenti za određene oblasti donekle izmijenili. Smanjenje siromaštva i podrška marginalizovanim grupama privukli su isti nivo interesovanja darodavaca kao u 2017. godini. Procenat dodijeljen zdravstvu veći je za 3,7% i ostaje na prvom mjestu već treću godinu zaredom, dok su darodavci ove godine bili manje zainteresovani za podršku obrazovanju, sa 7,3% akcija davanja. S obzirom na to da je smanjeno interesovanje za obrazovanje usko povezano s manje aktivnom podrškom institucijama, očigledno je da su ove godine darodavci bili više naklonjeni drugim primaocima; ove godine broj akcija usmjerenih na obrazovne institucije manji je za 18%.

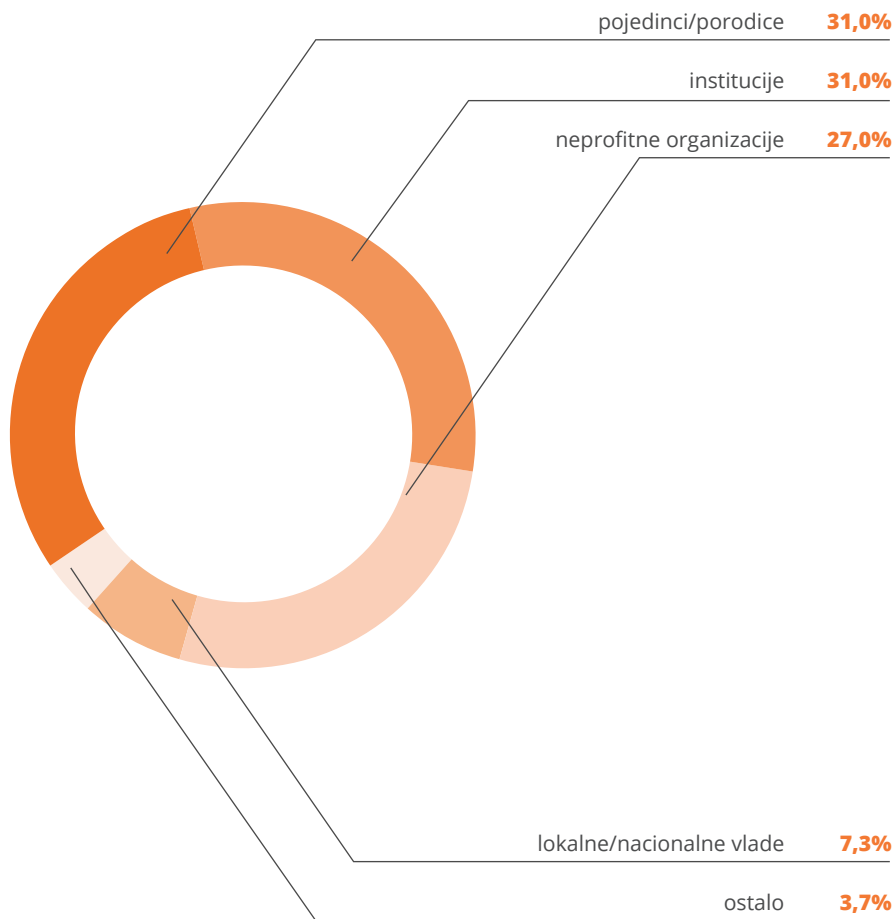
Iako su četiri ključne oblasti kumulativno imale manje akcija nego prethodnih godina, to pozitivno ukazuje na nešto veće interesovanje darodavaca za druge oblasti, naročito za sport i javnu infrastrukturu.

I akcije poslovnog sektora i masovnih pojedinačnih davanja u velikom procentu bile su usmjerene na zdravstvo. Pojedinci su najčešće donirali za sport, uprkos manjoj ukupnoj aktivnosti.

Dijapazon drugih podržanih oblasti obuhvata sport (5,6%) na prvom mjestu, uz povećanje od 4% u odnosu na prošlu godinu, uglavnom usmjereno na neprofitne organizacije; javnu infrastrukturu (3,7%) s povećanjem od 2,4%, i kulturu i umjetnost (2,9%) sa 1,7% više akcija ove godine. Donacija za nezavisne medije vratila je ovu kategoriju na listu nakon trogodišnjeg perioda neaktivnosti.

Primaoci

Kategorije primalaca – broj akcija u %

Korisnici donacija (broj akcija u %)

	2016.		2017.		2018.
Pojedinci/porodice	46,4%	↓	34,1%	↓	31,0%
Institucije	31,8%	↑	39,9%	↓	31,0%
Neprofitne organizacije	16,6%	↑	20,0%	↑	27,0%
Lokalne/nacionalne vlade	4,0%	~	3,9%	↑	7,3%

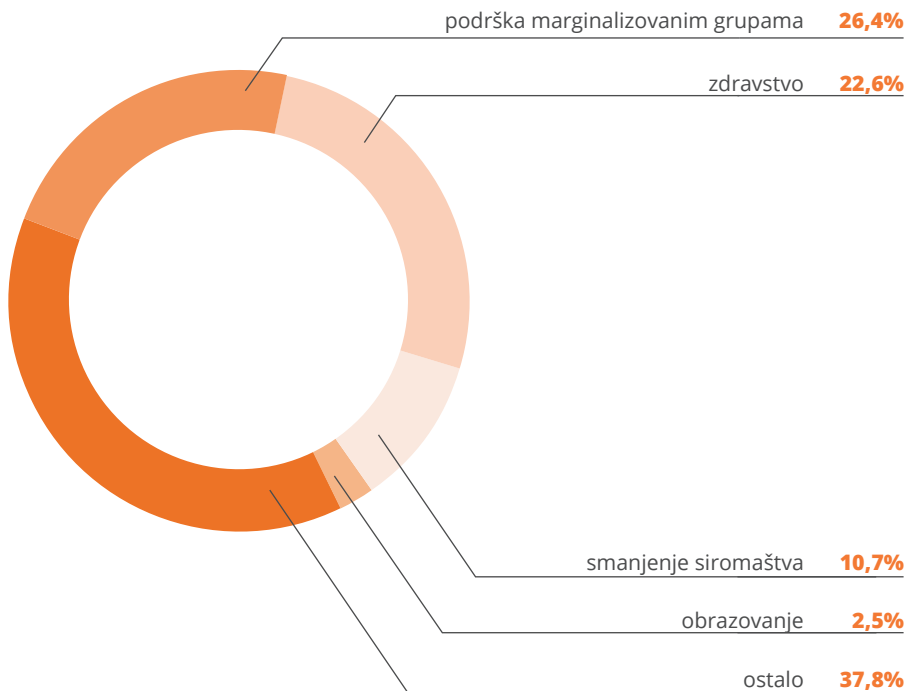
Ključne tačke

Pojedinci i porodice kao i institucije imaju jednak udio kada se radi o raspodjeli akcija davanja; ove godine dijele poziciju najčešćeg primaoca – sa po 31% akcija. Za njima slijede neprofitne organizacije (27%) i lokalne/nacionalne vlade (7,3%).

Relativna raspodjela je, međutim, dosta izmijenjena. Ovo je druga godina pada za pojedince i porodice primaoce (potencijalni trend koji će se možda i nastaviti) s manjim brojem donacija u odnosu na prošlu godinu – pojedinci i porodice primili su 3,1% a institucije 8,9% donacija. Neprofitne organizacije i lokalne/nacionalne vlade su nasuprot tome imale porast u procentu akcija, a broj akcija davanja neprofitnim organizacijama porastao je za tačno 7%. Neprofitne organizacije su pojačale svoje aktivnosti prikupljanja sredstava naročito za sport i zdravlje, dok su institucije dobile više pažnje za zdravlje i podršku marginalizovanim grupama.

Neprofitne organizacije u 2018.

Oblasti koje podržavaju neprofitne organizacije - broj akcija u %

Kategorija neprofitnih organizacija obuhvata lokalna udruženja civilnog društva, strane organizacije poput UNICEF-a i privatne fondacije.

Sa 27%, neprofitne organizacije su ove godine obuhvaćene s tačno 7% više akcija davanja. Veće interesovanje, koje je u kontinuitetu prisutno od 2014. godine, ukazuje na pozitivan razvoj sektora koji se širi i raste preduzimanjem dugoročnih inicijativa i koji uspostavlja partnerstva s drugim zainteresovanim stranama.

Kad su u pitanju oblasti koje su podržane posredstvom neprofitnih organizacija, podrška marginalizovanim grupama (26,4%) i zdravstvo (22,6%) zadržali su primat od 2017. godine – podrška marginalizovanim grupama bilježi manji broj akcija, a zdravstvo veći broj. Smanjenje siromaštva (10,7%) je ove godine takođe obuhvaćeno kao oblast od značaja. Još jedna oblast, sport, privukla je iznenađujuće visok procenat akcija (17,6%). Kompanije poput Adriatic Marinas - Porto Montenegro i Hipotekarna banka su se ove godine istakle svojom čestom podrškom sportskim klubovima usmjerenom na aktivnosti treniranja i dječije sportske kampove kojima se podržava ragbi, vaterpolo, odbojka, košarka i atletika. Uz to, sezonsko davanje i briga o životinjama bili su manje podržani, dok su neke oblasti nestale s radara, kao što su pomoć u vanrednim situacijama, ekonomski razvoj i ljudska prava.

Ako posmatramo korisničke grupe, većina akcija koje su išle preko neprofitnih organizacija bile su umjerene na lokalne zajednice (31,4%), osobe s invaliditetom (28,9%) i ekonomski ugroženu populaciju sa 14,5% (ekonomski ugrožena populacija je na najnižem nivou od 2013. godine). Što se tiče ostalih kategorija, došlo je do povećanja broja akcija za ljude iz drugih zemalja. Dvije kategorije (djeca i mladi u riziku i starija populacija) nijesu obuhvaćeni ove godine, a majke i novorođenčad su ponovo prisutni nakon perioda izostanka od 2013. godine.

Struktura darodavaca je slična kao prethodnih godina: građani su i dalje najjači u pružanju podrške neprofitnom sektoru sa 36,5% akcija davanja, a poslovni sektor je zadržao isti nivo interesovanja. Ni pojedinci nijesu promijenili svoje angažovanje, međutim, ove godine ima više kampanja u kojima su učestvovalе mješovite grupe darodavaca.

Određene privatne fondacije su zastupljene u više akcija nego druge. Fondacija Budi human Crna Gora je najviše podržana, a Banka hrane Crne Gore je takođe bila jedna od aktivnijih fondacija u 2018. godini. Domaće neprofitne organizacije koje su primile višestruke donacije obuhvataju (prema veličini) Ženski odbojkaški klub Grebaje, udruženje „Žene Bara kuvaju srcem“ koje svakodnevno obezbjeđuje obroke ugroženim osobama, kao i OCD „Sunčev kutak“ – udruženje koje je posvećeno radu s djecom, razvoju i podršci njihovoj kreativnosti kroz razne radionice i druge edukativne aktivnosti.

Partnerstva poslovnog i neprofitnog sektora

Zanimljiv primjer multisektorske saradnje – naročito u vidu interakcije prema konceptu male trostruke spirale (eng. triple helix) između javnih, privatnih i civilnih organizacija – je projekat „Moje drvo“. Ovaj projekat je pokrenut i koncipiran putem aplikacije pod nazivom „Moje drvo“ koju je razvila kompanija Amplitudo iz Podgorice, kao i udruženja „Ozon“ i „Udruženje ljubitelja Gorice i prirode“ u saradnji s javnim preduzećem „Zelenilo Podgorica“ i gradom Podgorica. Ova aplikacija pruža bilo kome, pojedincu ili privrednom subjektu, mogućnost da donira sredstva za kupovinu sadnica i da izabere lokaciju gdje će one biti posađene. Ona takođe pruža mogućnost prijave za jednu od volonterskih aktivnosti (kao što su zelene inicijative i održavanje zelenih površina), za one koji žele da daju svoj doprinos na taj način. Samo u 2018. godini, putem aplikacije „Moje drvo“, gradu je donirano preko 700 novih sadnica i još preko 1000 za pošumljavanje, koje su posađene na pet lokacija. Ovaj projekat je sada prevazišao lokalne okvire i proširio se na druge zajednice i gradove, i pokazuje veliki potencijal za nastavak.

Uspješne kampanje

Mnoge kampanje imaju aspekte koje je vrijedno predstaviti, ali se među njima izdvaja jedna velika i geografski raširena inicijativa: otvaranje nekoliko javnih (narodnih) kuhinja u Crnoj Gori. Prva je Facebook kampanja koju je vodilo udruženje „Žene Bara kuvaju srcem“ (na čelu s Ljiljanom Vujović) u gradu Baru, kojom je narodna kuhinja otvorena relativno brzo nakon što je sama ideja koncipirana. U Herceg Novom je otvaranje narodne kuhinje predvodila Zorica Drakulić Vidaković kao i Udruženje penzionera Herceg Novi, koji su tu kampanju smatrali „prioritetom iznad svih“.

Iako ishod još uvijek nije ostvaren i kuhinja nije otvorena tokom 2018. godine, Nikšić je takođe bio obuhvaćen kampanjom za prikupljanje sredstava koju je organizovalo udruženje „Izvor života“, za sopstvenu narodnu kuhinju.

Još jedna kampanja je zapažena zbog aktivnosti koju je pokrenula u jednom danu. RTV Pljevlja, lokalni medij, izgubio je opremu kada su njihove prostorije uništene u požaru 22. maja 2018. godine. Prepoznajući problem ove medijske kuće, 8. juna je organizovano donatorsko veče u Milet bašti u Pljevljima kako bi se prikupila sredstva za pomoć RTV-u da povрати dio svoje opreme. Zahvaljujući masovnom prilivu podrške, od građana i poslovnog sektora tokom tog skupa je prikupljeno oko 130.000 EUR. Pored prihoda od te večeri, preduzeće Rudnik uglja Pljevlja obezbijedilo je 25. maja iznos od 25.000 EUR.

Primaoci

Ključne korisničke grupe - broj akcija u %

34,7% populacija iz lokalnih zajednica

16,7% osobe s invaliditetom
osobe sa zdravstvenim

14,8% problemima
ekonomski

11,1% ugrožene osobe

ostalo

5-10% -

3-5% jednoroditeljske porodice, ljudi iz drugih zemalja, djeca bez roditeljskog staranja

1-3% opšta populacija, majke i novorođenčad, religijske zajednice

0-1% starija populacija, populacija manjinskih zajednica, beskućnici, nezaposleni, djeca i mladi u riziku, talentovani mladi, izbjeglice/interno raseljena lica, žene i djeca koji su preživjeli nasilje, životinje

Trendovi u ključnim krajnjim korisničkim grupama (broj akcija u %)

	2016.		2017.		2018.
Populacija iz lokalnih zajednica	25,7%	↗	33,1%	↗	34,7%
Osobe s invaliditetom	12,0%	↗	15,6%	↗	16,7%
Populacija sa zdravstvenim problemima	22,9%	↘	13,6%	↗	14,8%
Ekonomski ugrožene osobe	22,4%	↘	15,8%	↘	11,1%

Ključne tačke

Četiri vodeće kategorije krajnjih korisnika zajedno su primile 77,3% od ukupnog zabilježenog broja akcija davanja: populacija iz lokalnih zajednica (34,7%), osobe s invaliditetom (16,7%), osobe sa zdravstvenim problemima (14,8%), ekonomski ugroženi (11,1%).

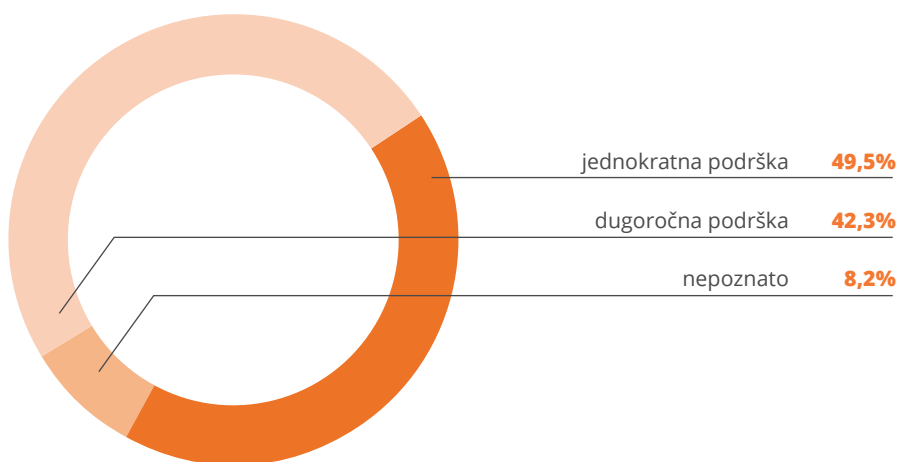
Ukupna raspodjela pokazuje relativno male oscilacije u procentima: lokalne zajednice, osobe s invaliditetom i osobe sa zdravstvenim problemima primili su nešto veći broj akcija davanja, dok je kod ekonomski ugroženih lica došlo do smanjenja za 4,7%.

Poredak se, međutim, donekle promijenio: lokalne zajednice vode i ove godine, osobe s invaliditetom su skočile na drugo mjesto, a ekonomski ugrožena populacija je sa smanjenom podrškom pala na zadnje mjesto od te četiri korisničke grupe.

U dijapazonu ostalih korisničkih grupa nije bilo novih isključenja i on ostaje širok. Međutim, dodata je jedna grupa, pošto su se žene i djeca koji su preživjeli nasilje ponovo pojavili ove godine. Jednoroditeljske porodice (4,9%), djeca bez roditeljskog staranja (3,1%) i opšta populacija (2,7%) takođe su zastupljeni ove godine.

Upotreba donacija

Prema broju akcija u %

Upotreba donacija (broj akcija u %)

	2016.		2017.		2018.
Jednokratna podrška	48.4%	↓	45.0%	↑	49.5%
Dugoročna podrška	35.8%	↑	38.6%	↑	42.3%
Nepoznato	15.8%	↔	16.4%	↓	8.2%

Ključne tačke

Struktura prema upotrebi donacija pokazuje određene pozitivne promjene u odnosu na 2017. godinu.

Nastavljen je trend povećanja dugoročne podrške (sa 33,7% u 2013. na 42,3% u 2018. godini). Ovo su pozitivni pokazatelji, jer strateške investicije imaju duži životni ciklus i širu bazu korisnika u odnosu na jednokratne i ad hoc inicijative. Uz to, broj akcija za koje nije bilo moguće utvrditi stvarnu konkretnu upotrebu znatno je manji, odnosno prepolovljen je. Smanjenje procenta za nepoznatu upotrebu direktan je rezultat ostvarenog pomaka medija i uključenih strana ka transparentnosti.

Na kraju, jednokratna podrška je donekle porasla, što zapravo predstavlja broj nepoznatih upotreba koje su određene kao jednokratne. Investicije poslovnog sektora ove godine otkrivaju uticajnu činjenicu – preko 63,1% akcija davanja koje dolaze od poslovnog sektora bile su usmjerene na stratešku dugoročnu podršku. Iako je ovaj trend povremeno padao ispod 60%, ova godina bilježi visok nivo investicija u održive projekte, partnerstva i infrastrukturu. Ako posmatramo darovane sume, taj udio je još veći – 87,4% darovane sume iz poslovnog sektora je u vidu dugoročne podrške.

Primjeri dugoročne – strateške podrške

Određeni primjeri podrške su u vidu digitalne infrastrukture. U okviru sporazuma o saradnji koji ima s Ministarstvom prosvjete Crne Gore, kompanija Telekom Montenegro AD već nekoliko godina zaredom pruža besplatan internet vrtićima, osnovnim i srednjim školama. Vrijednost te donacije dostiže 71.600 EUR na godšnjem nivou. Pored obrazovnih ustanova, ovaj provajder omogućava udruženjima koja se staraju o osobama s invaliditetom da besplatno koriste internet, čija vrijednost godišnje dostiže 11.566 EUR.

Neki aspekti dugoročne podrške su strateška ulaganja u javnu infrastrukturu. Kompanija „Domaća trgovina“ je, na primjer, donirala 50.000 EUR za nabavku mobilijara i uređenje zelene površine na Zabjelu u Podgorici, uključujući igralište, sistem za navodnjavanje, rasvjetu i zelenilo, i sve to na zemljištu površine 2000 metara kvadratnih. Još jedna akcija predstavlja investiciju kompanije Bemax DOO u pasarelu dužine 10 metara u Sutomoru (u vrijednosti 80.000 EUR), kao i put blizu crkve u Rasovu. Telemach DOO i Total TV Montenegro takođe su doprinijeli izgradnji igrališta širom zemlje. U okviru njihove ekološke kampanje „Ne prljaj. Nemaš izgovor!“, te kompanije su donirale 36.000 EUR za izgradnju 6 igrališta u Podgorici, Nikšiću i Baru.

Istraživanje Crna Gora daruje 2018 – Godišnji izvještaj o dobročinstvu – Glavni nalazi je dio šire inicijative za promovisanje i podsticanje dobročinstva u regionu koje sprovodi Fondacija Katalist. Osnovno istraživanje i ovu publikaciju izradila je Fondacija Katalist (Catalyst Balkans) uz velikodušnu podršku Čarls Stjuart Mot fondacije. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno mišljenje Balkanskog fonda za demokratiju (Balkan Trust for Democracy), Njemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Američkih Država (German Marshall Fund of the United States) ili njihovih partnera.

u saradnji sa Fondom za aktivno građanstvo fAKT

°catalyst

 fond za
aktivno građanstvo

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

M CHARLES STEWART
MOTT FOUNDATION

Catalyst Balkans
Takovska 38, Beograd

catalystbalkans.org
givingbalkans.org

Priredili
Tomas Bueno Momčilović
Jelena Bekčić

Urednici
Aleksandra Vesić
Simy Mathews

Beograd, 2019.

Podatke prikupila
Zorka Kovačević

Dizajn
Luka Koković